

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

תוכן עניינים

- א. איברא ר"ח נמי איקרי מועד.....1
- ב. תמידין שלא הוצרכו לצבור נפדין תמימים.....4
- ג. מותר הקטורת מה היו עושין בה מפרישין ממנה שכר האומנין ומחללין אותה על מעות האומנין ונותנין אותה לאומנין בשכרן וחוזרין ולוקחין אותה מתרומה חדשה.....5

דף י.

א. איברא ר"ח נמי איקרי מועד

ראש חודש נמנה בשורה אחת כיום שמחה עם החגים והמועדים, בתורה בנביאים ובכתובים¹.

בתורה במצות תקיעה בחצוצרות. כמו שנאמר בפרשת בהעלותך (במדבר י, י). "וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בַּחֲצֹצְרוֹת". וכמו שכתב הרמב"ם (כלי המקדש ג, ה) "בימי המועדות כולם ובראשי חדשים היו הכהנים תוקעים בחצוצרות בשעת הקרבן והלויים אומרים שירה". וכך גם שלמה המלך שלח אל חירם מלך צור (דברי הימים ב ב, ג) "הֲנֵה אֲנִי בֹנֶה בַּיִת... לְשִׁפְתוֹת וְלִחְדָּשִׁים וּלְמוֹעֲדֵי ד'".

גם הנביא מצינו שמוכיח את ישראל וכולל את ראש חודש עם המועדים (ישעיהו א, יד) "חֲדָשִׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שָׁנְאָה נַפְשִׁי" (הושע ב, יג) "וְהִשְׁפַּתִּי כָּל מְשׁוּשָׁה חֲגֵה חֲדָשָׁה וְשִׁפְתָּהּ וְכָל מוֹעֲדָה". ואף לעתיד לבא מבשר לנו הנביא, (ישעיהו סו, כג) יכלל ראש חודש כיום מיוחד להשראת שכינה וחיבור לקדושה, "וְהָיָה מִיָּדִי חֹדֶשׁ בְּחֻדְשׁוֹ וּמִיָּדִי שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ יָבוֹא כָּל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי אֲמֵר ד'".

¹ מור וקציעה שם על הטור תיש שכתב ומצוה להרבות בסעודת ר"ח. נשמענה מתלתא קראי, כתוב בתורה [במדבר י, י] וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם. ושנוי בנביא ישעיה [א, יד] חדשיכם ומועדיכם, הרי הוקשו. ומשולש בהושע [ב, יג] והשבתי כל משושה חגה חדשה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ראינו כמו כן בנביאים שציינו את ראש חודש כיום מיוחד, במשתה בבית המלוכה (שמואל א ב, יח) "ויאמר לו יהונתן מֶחֶר חֹדֶשׁ" ויהי החֹדֶשׁ וישב המֶלֶךְ אֶל הַלֶּחֶם לֶאֱכֹל" ודרך כל אוכלי שולחן המלך לבוא ביום מועד אל השולחן. (רש"י שם יח) וכן היו הולכים להקביל פני הרב והנביא בראש חודש (מלכים ב ד, כג) "מדוע את הלקת אליו היום לא חֹדֶשׁ וְלֹא שַׁבָּת" מכאן שבשבת וראש חודש היה מקובל ללכת, ומכאן למדו בגמ' (ר"ה מז:)"מניין שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל, שנאמר מדוע את הולכת וגו'",

נוכחנו לדעת שראש חודש הוא יום מקודש וחגיגי, וכמאמר הספורנו (במדבר כח, יא) "הנה יום ראש חדש היה מנהג לישראל שיהיה יום קודש בצד מה". ואמרו חז"ל בהקשר עם קרבנות היום, (פסחים עז.) "ראש חודש איקרי מועד"², ומתוך כך נאמרו מספר הלכות ומנהגים לציין את יום ראש חודש כיום חגיגי, יום קדושה ושמחה, יותר מיום חול רגיל³.

² במור או"ח תכ והרי"ן גיאת כתב נהגו מימות זקנים הראשונים שלא לומר צ"ה אחרי המת בר"ח חנוכה ופורים דלא עדיף צידוק הדין דהדיוט מצידוק הדין דמשה רבינו דמסלקי ליה בשבת שחל להיות במועד ור"ח חנוכה ופורים שחלו להיות בשבת דהללו ימי שמחה נינהו דכתיב וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ובכל אחד מהם אומרים הלל זה היום עשה ה' נגילה ושמחה בו ובלבוש ומ"ב שם ס"ק א אבל לא מקוננות – שזהו עיקר ההספד ואסור בר"ח שהוא כמו יום טוב.

³ ועיין שו"ת יביע אומר חלק ד – אורח חיים סימן נא וע"ע להגאון ממונקאטש בשו"ת מנחת אלעזר ח"ג (סי' יט) שנשאל בדין מי שטעה במוסף ר"ח וחתם מקדש ישראל והזמנים, והעלה ג"כ דלא יצא וע' בשו"ת התעוררות תשובה ח"א (סי' עג) שנסתפק במי שטעה בר"ח ואמר יום הזכרון הזה, שמכיון שארז"ל זכרון עולה לכאן ולכאן אלמא דר"ח הוי יום זכרון שפיר י"ל דיצא. ע"כ. ולפי האמור הדין ברור דלא יצא דלא עדיף מיו"ט שנקרא שבת ואפ"ה בחותם מקדש השבת לא יצא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

לפיכך מצוה לשנות יום ראש חדש משאר ימים בסעודה⁴, ולהרבות בו בסעודה⁵. אולם אינו חייב דוקא ביום אלא אם הרבה רק בלילה, יצא, או רק ביום⁶ וענין יש לאכול בשר⁷. לכתחלה טוב יותר שיאכל פת לשם סעודת ראש חדש⁸.

⁴ בלבוש תיט שסמכוהו גם כן על ההיקש, דאיתקש ראש חודש למועדים לשמחה בפסוק [במדבר י, י] דביום שמחתכם ובמועדיכם וגו' וגם ברוקח [סי' רכ"ח] כתב כן והביא עוד מקרא דוהיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו ומקרא דמדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת ע"ש וכן הכלבו כתב דהסעודה היא מפני כבוד היום שהוא כפרה לישראל וכו' זכר לסעודה שעושין לעידי הלבנה בזמן המקדש וכו' עכ"ל ונראה דכונתו לסעודה שהיו עושין בעיבור החדש כדאיתא בירושלמי וכן נראה מש"ס דילן בסנהדרין לענין בן סורר ומורה דאם אכל בעיבור החדש אינו נעשה בן סורר ומורה [ע']. והתמיהא גדולה למה לא נהגו אצלנו כלל בסעודת ר"ח וכ"ש כשחל ר"ח בשבת שאין עושין סעודה ביום א' ושמא תפסו העולם כיון דבש"ס שלנו אין זכרון לזה דהנה הפסיקתא שמנתה ר"ח בהדי הוצאות דשבתות וי"ט ליתא בגמ' שלנו ברפ"ב דביצה וגם הך דבן סורר ומורה משמע דעיבור החדש אין בה מצוה שהרי קתני אכל בחבורת מצוה אכל בעיבור החדש ש"מ דזה לאו מצוה וגם רבינו הב"י בספרו הגדול דחה כל ראיות המור ע"ש ומ"מ נכון לחוש לזה אבל מה נעשה שיד הזמן קשתה עלינו ומ"מ המהדרים מוסיפין איזה מאכל בר"ח וכן בשבת ר"ח מוסיפין תבשיל לכבוד ר"ח

⁵ שו"ע ונו"כ או"ח תיט ואית פוסקים שחידשו בזה דחיבו הוא כ"כ, דכשחל בשבת הרי לא יהא סעודת ר"ח דהא כל מה שיוסיף לסעודה יהיה ממילא סעודת שבת, ולא יהא ניכר לכן יאכל במוצ"ש סעודה נוספת אף דהוי מוצאי ר"ח, לכבוד ר"ח העבר. ובשל"ה הקדוש הביא מפסיקתא דכל מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה עד ר"ה חוץ משבת, רגלים וראשי חדשים, ובפשטות קאי הוצאותיו לאכילה דמזונותיו קאמר וולכ' אין הוצאות אחרות בר"ח. ומוכח דאית מצוה בסעודת ר"ח. אלא דלכאורה א"כ היה צריך לומר שאם שכח יעלה ויבוא דיתחייב לחזור ולברך. וזה אינו. ובאמת כבר כתבו התוס' דהא זה ודאי דאסור להתענות בר"ח, אך מזה אינו מוכח דצריך לאכול סעודה של פת. ונראה דבאמת זה אינו אלא חומרא והידור. ויש שהביאו להוכיח מסוגיין דחזו"ן דהתורה הזכירה בלשון מועד, ובגמ' ילפינן מזה דדחי, א"כ איכא מצוה לאכול סעודה בר"ח. הערות הגר"ש אלישיב מסכת פסחים דף עז עמוד א

⁶ מ"ב ב

⁷ בא"א בומשאטש שם וז"ל בראש חודש לא שייך כבוד יום מרובה משל לילה כבשבת קודש, שהרי פשטיות הפסוק [שמות טז, יב] שבבוקר לחם ובשר בערב, רק בשבת קודש החיוב שלש סעודות ובבשר או דגים. וגם שכתבתי במקום אחר מצד מה שאמר הכתוב [ישעיה נח יג] לקדוש ה' מכובד, ואומרים מקדש ישראל וראשי חדשים. מכל מקום הרי נהוג שלא להמשיך בסעודה בשר או דגים או יין, על ידי זה גם אם בליל ראש חודש אכל בשר אין צריך ביום בשר. ומכל מקום גם בשר יש בו מצוה וכבוד ומצוה מהמובחר. אולם עיין ערוך לנר (סנהדרין דף ע': ד"ה בגמרא) שלשיטת רש"י לא קיים מצוות סעודת ר"ח בלילה, ובשו"ת משנה שכיר (או"ח סי' פ"ד) שכן מורה בתוס' הרא"ש (ברכות מ"ט: ד"ה שבתות, וראה גם ברא"ש פרק ז' דברכות סי' כ"ג), וכן העלה בנימוקי או"ח (הכא, סק"א) בשם אביו הדרכי תשובה וצ"ל, ועפ"י הטעם האמור דאין קידוש החודש בלילה, ובשו"ת ישכיל עבדי (ח"ז בהשמטות לס' י"א) דהשוה הירושלמי (שם) סעודת ר"ח לסעודת פורים, וזמן סעודת פורים ביום, שו"ת עולת יצחק ח"א סי' א', תשובות והנהגות ח"ז סי' מ"ה.

⁸ ואף על גב דמעיקר חיובא אינו מהחייב לאכול דברים הטעונים בהמ"ז ויכול לצאת בשארי דברים וכדלעיל בסימן קפ"ח מ"מ המוציא על סעודת ר"ח ואוכל ושותה בו בטוב הרי זה משובח וכתבו הפוסקים בשם מדרש פסיקתא כל מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה עד ר"ה חוץ ממה שמוציא בשבתות וי"ט ור"ח וחזו"מ ומה שהתנינו מוליכין לבית רבן אם מוסיף מוסיפין לו ואם פוחד פוחדין לו. מ"ב שם א ושעה"צ א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

וכן מצוה לכבדו במלבוש יפה⁹, ולשמוח בו, ולהראות שקדוש היום לה' יותר משאר ימי החול.

דף י:

ב. תמידין שלא הוצרכו לצבור נפדין תמימים

משיגיע¹⁰ ראש חדש ניסן¹¹ אין מקריבין קרבנות הצבור אלא מתרומה חדשה, ואם לא באה החדשה לוקחין מן הישנה¹². ואם הביא הישנה יצאו ואפי' אם יש מהחדשה, שאין זה אלא לכתחלה¹³. כמבואר במסכת יומא דף סה:

לפיכך אם הגיע ראש חדש ניסן ויש עמהן בהמות לתמידים ולמוספין מתרומה ישנה¹⁴, ואפי' החטאות¹⁵, פודין אותן ויוצאין לחולין אף על פי שהן תמימין¹⁶, ויפלו דמיהן לתרומה ישנה שמקיצין בה את המזבח¹⁷, שתנאי

⁹ יש להחליף הבגדים ג"כ בראש חדש הרב הנז' שם וכן יש במקומותינו כמה יראי שמים שלובשין איזה בגדים לכבוד ר"ח. מחזיק ברכה שם ב, ובא"א בוששמש שם, נדפס בסידור האר"י עליו השלום ללבוש בגדי כבוד בראש חודש. ונראה שיש לזה סמך מצד מה שאמר הכתוב לקדוש ה' מכובד, שהרי גם בראש חודש אומרים מקדש ראשי חדשים. ובמשנה [ראש השנה כד, א] גם כן שנינו מקדשין כו' והיו אומרים מקודש מקודש. וכיון שהיום הוא בבחינת קדושה, ובחינת כבוד ידוע שהוא בבחינת מלבוש, דר' יוחנן עליו השלום הוה קארי למאניה מכבודותא [שבת קיג, א], אם כן ראוי לכבד ראש חודש שהוא גם כן בכלל קדוש ה' בכסות נקיה משונה לכבוד ראש חודש.

¹⁰ רמב"ם הלכות שקלים פרק ד הלכה יא

¹¹ מתחלת ליל ר"ח ניסן מביאין מתרומה חדשה כגון עצים, וביום ל' אדר. מנ"ח קה. כתב בטו"א דמביאין מתרומה ישנה אף אם באו עדים בסוף היום וקדשו החדש והקריבו למפרע מהישנה לית לן בה דבדיעבד כשרה מהישנה כמש"כ רבנו כאן ואין מקריבין מהחדשה כ"ז שלא באו עדים.

¹² ודוקא אם נשאר בה כדי ג' קופות ואל"כ לוקחין מקדשי בדה"ב כנזכר שם ה"י

¹³ דלא מצינו ששנה עליו הכתוב לעכב ולכן אם אין להם מן החדשה לוקחין מן הישנה. ס' קובץ ועי' טורי אבן ר"ה ז' א' ד"ה ואם הביא

¹⁴ שאין פוחתין מששה טלאים המבוקרים בלשכת הטלאים כמש"כ רבנו בפ"א מתו"מ ה"ט וכשמגיע ר"ח ניסן לא היו מקריבין שוב קרבנות צבור ממעות התרומה של אשתקד ונמצאו בכל שנה ושנה ארבעה טלאים בלשכת הטלאים ממעות התרומה הישנה ולא הוצרכו לצבור. כמבואר ברש"י ועי' בפ"י תלמיד רשב"ש בפ"ד דשקלים שדעתו דאפשר לקנות בהקפה התמידים ולבקרם ממום ד' ימים קודם ר"ח ניסן ובר"ח ניסן יקנום מתרומה חדשה ויתקדשו אלא הכונה כאן תמידין שלא הוצרכו לצבור היינו שאבדו ונמצאו אחר ר"ח ניסן:

¹⁵ ירו' שקלים פ"ד ה"ג

¹⁶ ואין תמימין נפדין בקדושת הגוף.

¹⁷ כדין כל מותרות דאזלי לקיץ המזבח כנזכר שם ה"ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

בית דין הוא על כל הבהמות שלוקחין לתמידין שאם לא יהיו צריכין להן יצאו לחולין ע"י פדיון¹⁸.

אם רוצין¹⁹ יחזרו ויקחו אותן שפדו מתרומה חדשה, ויקריבום בשנה זו ומועיל להם הביקור שבקרום ד' ימים קודם, אף על פי שיצאו לחולין²⁰.

ג. מותר הקטורת מה היו עושין בה מפרישין ממנה שכר האומנין ומחללין אותה על מעות האומנין ונותנין אותה לאומנין בשכרן וחוזרין ולקחין אותה מתרומה חדשה

הקטרת היתה נעשית כל תחלת השנה בר"ח ניסן שס"ח מנה שס"ה כנגד ימות החמה מנה לכל יום ועוד ג' מנים יתרים שמהם חופן כה"ג מלא חפניו ביוה"כ²¹ נמצא נשאר בכל סוף שנה פשוטה י"א מנה שימות החמה יתרים על ימות הלבנה, וכשמגיע ר"ח ניסן א"א שוב להקריב ממנה שהרי באה מתרומה ישנה ונשאר המותר²².

ומכיון שאין ליתן את הקטרת²³ בעצמה לאומנין בשכרן בלי חילול, שאין הקדש מתחלל על המלאכה אלא על המעות מדרבנן²⁴, כך היו עושין²⁵ במותר הקטרת, משיגיע ראש חדש ניסן מחללין אותו²⁶ על שכר האומנין²⁷, באופנים הבאים:

¹⁸ ע"י חזו"א מנחות סי' כ"ח סק"ז

¹⁹ רש"י, ורבנו לא כתבו משום שאין מוכרחין לעשות כן כמו בקטרת כ"כ בעה"ש ובמעשה רוקח:

²⁰ טורי אבן מגילה כ"ט ב' וכו' תלמיד רשב"ש כאן בפ"ד וע"י חזו"א מנחות סי' כ"ח סק"ז ד"ה ואכתי וובשקל הקודש בבה"ל כאן.

²¹ כמש"כ רבנו ברפ"ב מכה"מ

²² וגם מהג' מנה שהכה"ג הי' חופן ביוה"כ הי' נשאר ברוב השנים שלא הי' נכנס כולו בתוך חפניו.

²³ תוס' וכמש"כ רבנו בפ"ח ממעילה ה"ג

²⁴ רא"ש פ"ד מ"ז וכו' בחזו"א מנחות סי' כ"ח סקמ"ז

²⁵ רמב"ם שם הלכה יב

²⁶ וגם אין מחללין הקטרת אחר שיצאה לחולין על התרומה חדשה, תוס' מעילה י"ד ב', וע"ש עוד טעם ולא הי' צריך ליתנה לאומנין ולחזור וליקחה מהם אלא שזה צנוע טפי דהוי דרך מקח וממכר וגם אין מוכרין אותה לאחרים וחוזרין ולקחין אותה דהכי צנוע טפי שלא מכרוהו אלא נתנוהו לאומנין בשכרן וחזרו ולקחו מהן כמבואר ברש"י כאן

²⁷ ואף על גב דהקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל אין לעשות כן לכתחלה. תפא"י וכו' במעילה י"ד ב'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

אם יש שם בנין²⁸ מחללין אותו על הבנין²⁹.
ואם אין בנין מפרישין³⁰ מתרומת הלשכה שכר עבור האומנין של בית אבטינס, שעושיין הקטרת שהיו חייבין להן מעות עבור עבודתן.
ואם אין חייבין להן מעות מפרישין מעות אומנין אחרים שחייבין להן כגון³¹ אומני הבנין וכה"ג ומזכין להאומנין³² המעות ע"י אחר נמצאו המעות יצאו לחולין. וי"א³³ שא"צ לזכות ע"י אחר אלא בהפרשה לבד יוצא לחולין משום דלב ב"ד מתנה ע"ז.
וכשיצאו המעות לחולין מחללין מותר הקטרת על מעות אלו מדעת האומנין³⁴, וחוזרין המעות לקדושה, והקטרת יוצא לחולין ואף על גב דקדוש קדושת הגוף כיון שלא הוצרכו לצבור אפשר לפדותו שלב בית דין מתנה עליהם כנזכר. וחוזרין מעות השכר לקיץ המזבח³⁵ ונוטלין האומנין³⁶ מותר הקטרת בשכרן.
וי"א³⁷ שמלויין מעות חולין ומחלל הקטרת עליהן, ונותן הקטרת לבית אבטינס בחובן וכיון שלוו לצורך השקלים, פורעין אותה מתרומת הלשכה.
וחוזרין ולוקחין את הקטרת מהן³⁸ מתרומה חדשה כדי להקריבה ממעות תרומה חדשה, ואם אין להן תרומה חדשה מקטירין אותה מתרומה ישנה³⁹. שאין תרומה חדשה לעיכובא אלא למצוה לכתחלה. כנזכר.

²⁸ מעילה י"ד ב' ובירו' שקלים פ"ד וכ"כ רש"י בכריתות ו' א' ועי' חזו"א מנחות סי' כ"ח סק"ז וצ"ע

²⁹ דק"ל בונין בחול ואח"כ מקדישין כמש"כ רבנו בפ"ח ממעילה ה"ד

³⁰ רבנו בפיה"מ בשקלים וכ"כ רש"י

³¹ רש"י במעילה י"ד ב' ובבנין כזה שבא מתרוה"ל

³² רש"י כאן והרא"ש בשקלים

³³ תוס' שם ואף על גב דרבנו פסק בפ"ח ממעילה ה"ג שאין הקדש מתחלל על המלאכה י"ל דכאן מודה משום

תנאי ב"ד וכ"ה בהדיא בפ' הרא"ש פ"ד דשקלים וכן מבואר בתוס' מעילה י"ד א' ד"ה בונין

³⁴ משנה למלך

³⁵ כדין מותר הלשכה בה"ט ואינו חוזר לשקלים של שנה החדשה שהרי לא באו עתה משל צבור משנה זו.

³⁶ בית אבטינס שעושיין את הקטרת

³⁷ רמב"ן ורשב"א וריטב"א וחי' הר"ן בשבועות י' ב' וכ"כ בפ' רבנו משולם

³⁸ אבל אין להשאירה בידיהם ולעשות קטרת חדשה כנ"ל בהי"א דכיון דקטרת דמיה יקרינן ועשו אותה

בקדושה אין ראוי שתשאר חולין ויפסידוה עה"ש בהלכה הקודמת ועי' רשב"א וריטב"א בשבועות שם ואולי

עובר גם על במתכונתה לא תעשו אם יריח בה עתה אף על גב שעשאה בהיתר וצ"ע. שקל הקודש שם בציון

ההלכה ס"ק קנט

³⁹ בר"ח ניסן ממתניין אם קדשו את החדש ביום הראשון באה מתרומה חדשה ואם לא קדשו באה מתרומה

ישנה. תוס' רעק"א בשם הירושלמי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

